

GEEN KINDERSPEL

FILMBEELD • OKTOBER 2008

NEDERLAND STOND ALTIJD BEKEND OM ZIJN KWALITEITSFILMS VOOR DE JEUGD. DE LAATSTE JAREN ECHTER OOGT HET AANBOD NOGAL EENZIJDIG: VOORAL FAMILIEFILMS. HOOG TIJD VOOR 'N ANDER GELUID MOETEN DE INITIATIEFNEMERS VAN CINEMA JUNIOR GEDACHT HEBBEN. NA *DON* EN *KNETTER* IN 2006 IS HET NU DE BEURT AAN *DE INDIAN* EN *KIKKERDRIL*. EEN GESPREK MET REGISSEURS INEKE HOUTMAN EN SIMONE VAN DUSSELDORP.

DE vijfjarige dochter van Simone van Dusseldorp is dol op de eigenzinnig stoere avonturen van Pippi Langkous en daar heeft Van Dusseldorp zeker ook rekening mee gehouden toen ze het script voor *Kikkerdril* schreef. Het moest een verhaal worden dat de fantastische kinderwereld verbeeldt. Geen opvoedkundig geneuzel, geen oppervlakkig geschreeuw, maar iets waar je als ouder ook van geniet en je doet inzien dat kinderen een bijzondere manier van verhalen verzinnen, vertellen en beleven hebben. Veel televisieseries voor kinderen gaan over populair groepsgegedrag en het ergens bij willen horen. 'Ik vind het juist belangrijk dat je, wanneer je een jeugd-film maakt, het kind dat een kind moet kunnen zijn voorop stelt. Daarmee bedoel ik dat een goede jeugd-film de fantasie van het kind centraal stelt en dus niet per se over maatschappelijke problemen en moreel gewenst gedrag moet gaan. Na veel televisie kijken, realiseerde ik me dat het belangrijk was iets bijzonders te maken voor de doelgroep waarin mijn dochter van vijf zich bevindt.' Volgens Ineke Houtman zijn goede films voor kinderen net zo belangrijk als voor volwassenen. 'Een goede film gaat om een alternatieve blik op het leven en op wat je ervaart. Die kijk is altijd belangrijk, of je nu een volwassene bent of een kind. Je wilt mee kunnen leven met een verhaal en de personages, en als je een kind bent, zijn die personages kinderen die jouw fantasie bevestigen en stimuleren.'

Beide filmmakers bespeuren bij ouders een bepaalde mate van overbezorgdheid. Houtman: 'In de televisieserie *Madelief* werd op een gegeven moment een jongetje aan een boom vastgebonden; in de fantasie van de andere kinderen gingen vervolgens een sigaret of een pijp roken en stikten daar natuurlijk in, omdat het zo vreselijk vies was. Het was een prachtige en grappige scène, die echter niet aan het buitenland verkocht kon worden, omdat men dat daar veel te ver vond gaan.' Ook van Dusseldorp stoot zich aan de tuttigheid van opvoedkundige kinderfilms: 'Kinderen worden al vroeg volwassen gemaakt en ook kinderfilms lijken zich te houden aan een soort opvoedkundige ideaal. Zo zit het leven niet in elkaar en bovendien vergeet je dan juist datgene wat kinderen zo kenmerkt: de rijke fantasie, de ongekunstelde gedachten en de kijk op dingen die veel volwassenen afgeleerd hebben.'

Scandinavië wordt al lange tijd gezien als koploper wat betreft kwaliteitsvolle jeugd-films en -series. Het is interessant om naar deze landen te kijken en je af te vragen waarom het daar zo goed gaat en wat de ingrediënten zijn voor een gezond filmklimaat voor de jeugd. Van Dusseldorp en Houtman wijzen op de lange traditie die Scandinavische landen kennen op het gebied van jeugdverhalen. Houtman: 'Goede boeken, goede films en een flink budget, dat is al een lange tijd traditie in

Scandinavië.' Toch kent ook Nederland een traditie op het gebied van jeugd-films en -boeken, denk aan de verhalen van Annie M. G. Schmidt en de Guus Kuijerverfilmingen van Ineke Houtman zelf. Voor Van Dusseldorp was de VPRO lange tijd haar grootste opdrachtgever, maar sinds er veel bezuinigd is, komen er weinig tot geen opdrachten. Het valt de regisseurs in hun rol als moeder ook op dat er voor kinderen weinig kwaliteit te vinden is op televisie en dat er vooral commercieel en kijkcijfergericht geprogrammeerd wordt. Houtman: 'Het is treurig en misschien zelfs schandalig. Ook in het buitenland stond Nederland bekend als een land waar goede jeugdproducties vandaan kwamen, dat is helemaal verdwenen. Juist

SIMONE VAN DUSSELDORP: 'KINDEREN WORDEN AL VROEG VOLWASSEN GEMAAKT EN OOK KINDERFILMS LIJKEN ZICH TE HOUDEN AAN EEN SOORT OPVOEDKUNDIG IDEEAAL'

om een traditie als die in Scandinavië op te kunnen bouwen, is het nodig over lange tijd consequent te blijven investeren. Cinema Junior biedt daarin enig initiatief en hoop.' Van Dusseldorp noemt Cinema Junior een welkom initiatief, maar er

zouden meer films gemaakt mogen worden: 'Om het vertrouwen te doen groeien en een traditie nieuw leven in te blazen, zou het goed zijn om het aantal films dat gemaakt wordt te vergroten.'

Of er een speciaal talent nodig is om een goede jeugd-film te schrijven vindt Van Dusseldorp moeilijk te zeggen. 'Je moet gewoon goed kunnen inleven in de wereld van het kind, daar ook open voor staan. Dat kun je doen door terug te gaan naar eigen jeugd, of, zoals ik het nu doe, door zelf kinderen om je heen te hebben. Dat laatste helpt wel, maar is niet per se noodzakelijk; ik heb ook kinderfilms geschreven voordat ik zelf kinderen had. In de manier van regisseren merkt Hout-

man wel duidelijk een verschil tussen volwassen en jeugdige acteurs. 'Ik geef kind-acteurs altijd pas laat de werkelijke situatie. Ik geef ze vaak helemaal niet de bijbehorende emotie van een scène, maar ik leg – eigenlijk heel zakelijk – uit waar ze heen moeten lopen en wat ze moeten zeggen. Dan is het vervolgens wel erg fijn als er een volwassen tegenspeler is; door het tegenspel voelt een kind pas echt wat er bedoeld wordt. Dat gevoel zie je terug en juist daarom is kinderspel vaak zo uniek en voor volwassenen moeilijk te benaderen. Het is vers en echt. Met een volwassen acteur kun je een rol bespreken. Je overlegt wat er aan de hand is en hoe het personage dat gaat oplossen. Kinderen moet je die reactie steeds als

daadwerkelijke opnames van *Kikkerdril* een volledige nepdraaidag, van acht uur 's ochtends tot laat in de middag. 'Ik wilde er zeker van zijn dat mijn acteurs, die nooit eerder op een set hadden gestaan, begrepen dat film maken niet alleen maar leuk en interessant is. Er moet gewerkt worden en gewacht en soms is het rondtussaa. Zo stonden we een hele dag met Nino den Brave, die de rol van Max vertolkte, op de set zonder iets op te nemen. Een van de productieassistenten hield een bezemsteel bij wijze van microfoon boven zijn hoofd, achteraf hilarisch, maar het heeft wel gewerkt. De jonge acteurs wisten enigszins wat hun te

genot dat de uitendelijke man oplevert. Kinderen zijn heel direct en overtuigd in hun oordeel. Als ze iets goed vinden, geven ze het ook meteen een tien, dat doen volwassenen niet zo snel. Kinderen kijken met een meer naïeve blik. Dat betekent niet dat ik films met een kinderlijke toon maak. Verhalen voor kinderen hebben vaak juist meer lagen, daar werk ik in mijn films ook graag mee, de omgeving waar kinderen in opgroeien is namelijk ook zo. Volwassenen zullen dan ook vaak andere dingen uit mijn films halen dan kinderen. *De Indiaan* gaat over een geadopteerd Peruaans jongentje dat graag op zijn stoere, blonde Hollandse

INEKE HOUTMAN: 'WAT JE VAN KINDEREN TERUGKRIJGT, IS IETS HEEL AUTHENTIEKS, IETS WAT JE ZELF NIET HAD KUNNEN VERZINNEN, OMDAT ZE HET SPEL ECHT SPELEN; EEN WAAR CADEAU'

wachten stond en hadden een beetje besef van hoe ze hun concentratie moesten vasthouden. Die nepdraaidag is zo goed bevallen dat ik het in de toekomst zeker weer doe.'

Ook Houtman bespreekt tevoren goed met een kind wat er van hem of haar verwacht wordt. Ze merkt dat kinderen juist graag op een volwassen manier benaderd willen worden, door de knieën gaan en op een kinderlijke manier spreken werkt volgens haar juist averechts. 'Kinderen maken zelf onderling en met hun ouders, juffen en anderen, ook al zijn ze pas zes, voortdurend afspraken, in die zin snappen ze heel goed wat je bedoelt. Wat je vervolgens terugkrijgt, is iets heel authentieks, iets wat je zelf niet had kunnen verzinnen, omdat ze het spel echt spelen; een waar cadeau. Opmerkelijk genoeg denken veel buitenstaanders dat er voor het maken van een jeugd-film minder budget nodig is dan voor een volwassen film, de realiteit is anders. Juist vanwege de onmogelijkheid zo efficiënt te werken als met volwassen acteurs, is er juist meer draaitijd nodig.'

Hoewel het publiek zich misschien niet bewust is van de extra energie die nodig is voor het maken van een goede jeugd-film, ziet het als het goed is wel iets bijzonders in kwaliteitsfilms als *Kikkerdril* en *De Indiaan*. Wat die bijzonderheid precies inhoudt, is, zoals Houtman zegt, moeilijk in woorden te vatten. 'Ik geloof niet dat wat kinderen voelen zo veel verschilt van wat volwassenen voelen. Pijn is pijn, kinderen zijn er hooguit iets sneller overheen. Je maakt als regisseur altijd iets waaruit spreekt hoe je zelf vindt dat het leven is. Voor kinderfilms put ik

vader wil lijken. Hij vraagt zich af waarom hij anders is en of hij erbij hoort of niet. Volgens mij spreekt zo'n thema in de basis iedereen aan.'

Voor Van Dusseldorps *Kikkerdril* was de wonderlijke kijk en liefde van een kind voor de natuur uitgangspunt. 'Dat prachtige enthousiasme en de verwondering van kinderen over iets simpels als *kikkerdril*, dat heb ik zelf ook ervaren tijdens het filmen. Kinderen kijken op een manier die vrij is van cynisme, heel open en vitaal, dat vind ik echt bijzonder. En het is bovendien een prachtig gegeven om films voor kinderen mee te maken.' Ook Houtman bewondert die niet getruce zuiverheid, vrij van een masker: 'Als je tegen een kind zegt: "Loop naar die boom, daar ligt een schat"', dan zie je een enthousiasme dat heel direct en ongekunsteld is. Bij volwassen acteurs blijft er vaak een soort masker van bewustzijn zichtbaar. Ik denk overigens dat volwassenen die onbevangen blik van een jonge acteur eerder opmerken dan kinderen zelf, zij definiëren dat helemaal nog niet zo.' •

Cinema Junior is in 2006 van start gegaan naar een initiatief van Lemming Film en het Filmfonds. Binnen een samenwerkingsverband tussen het Filmfonds, het Stimuleringsfonds, het CoBO-fonds en de publieke omroepen werden in dat jaar *Knetter* van Martin Koolhoven en *Don van Arend Steenbergen* uitgebracht. Dit jaar worden de jeugd-films *De Indiaan* van Ineke Houtman en *Kikkerdril* van Simone van Dusseldorp gereleiseerd. Het initiatief is bedoeld om eigentijdse, kwalitatieve jeugd-films, verteld vanuit het perspectief van kinderen, te stimuleren.